

УДК 342 (093.4): 32:234

DOI 10.31732/2708-339X-2023-07-51-55

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИ: ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНИ ТА ПРАВО НА ПРИВАТНІСТЬ

Биков О.М.,

*доктор юридичних наук, професор, старший науковий співробітник, професор кафедри теорії та історії держави і права Університету економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
e-mail: oleksandrbrm@krok.edu.ua,
ORCID 0000-0003-4965-696X*

Жаровська І. М.,

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії права та конституціоналізму Національного університету «Львівська політехніка»,
м. Львів, вул. Князя Романа 1/3, 790005, Україна
e-mail: irazhar@ukr.net,
ORCID 0000-0003-3821-8120*

PROBLEMS OF THE LEGAL IDENTITY OF A PERSON: PERSONAL DATA AND THE RIGHT TO PRIVACY

Bykov O.M.,

*Doctor of Legal Sciences, professor, senior researcher, professor of the Department of Theory and History of the State and Law of the Higher Educational Institution "KROK" University of Economics and Law,
Kyiv, str. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine
e-mail: oleksandrbrm@krok.edu.ua,
ORCID 0000-0003-4965-696X*

Zharovska I. M.,

*Doctor of Legal Sciences, professor, professor of the Department of Legal Theory and Constitutionalism of the Lviv Polytechnic National University,
Lviv, 1/3 Knyazya Romana St., 790005, Ukraine
e-mail: irazhar@ukr.net,
ORCID 0000-0003-3821-8120*

Анотація. Стаття містить аналіз проявів правової ідентичності особи в сучасному суспільстві в контексті захисту персональних даних та належної реалізації права людини на приватність. Мотивовано, що людство живе під впливом глобальних змін. Глобальні зміни та досягнення у світі впливають на всі сфери життя суспільства. Доведено, що інформаційне суспільство змінило нашу ідентичність через потенційно широкі технічні можливості, а також загрози синергетичного характеру, що характеризуються безпрецедентним та невизначеним характером. Зіткнення з небажаною інформацією, фундаментально кидає виклик здатності людини формувати та підтримувати ідентичність. Одним із найпоширеніших способів розуміння формування ідентичності є побудова особистого нарративу. Ідентичність руйнується під впливом поширення небажаної інформації чи розповсюдження особистих даних. В інформаційному середовищі з'являється як кількісна, так і якісна різниця щодо приватної інформації. Серед іншого, кількість носіїв інформації зростає експоненціально, а це означає, що інформаційні протистояння суспільства та ідентичності відбуватимуться безперервно, а не випадково; поширення інформації в Інтернеті не прив'язане ні до часу, ні до місця розташування, що робить уникнення інформації майже неможливим. Констатовано, що суттєвою проблемою є безпечність персональних даних, що прямо впливає на правову ідентичність особи. Завдяки останнім технологічним досягненням, крадіжка особистих даних в Інтернеті, стала більш поширеною, ніж будь-коли раніше і почала набувати нової технологічної форми. Зловживання персональною інформацією може мати ознаки злочинного діяння. Персональна інформація також слугує засобом ідентифікації людини, в разі зазіхання на неї відбувається неправомірний вплив на ідентичність особи. Інформаційне шахрайство з документами, що підтверджують особу, нині має масовий характер і також є загрозливим чинником для правової ідентичності особи. Доведено потребу комплексного правового регулювання шляхом використання міжкомплементарного підходу, що вказує не тільки на трансформацію юридичного підходу, але й удосконалення

технологічно-організаційних гарантій забезпечення правової ідентичності.

Ключові слова: право на приватність, правова ідентичність, інформаційне суспільство, персональні дані, глобалізоване суспільство.

Формул: 0, рис.: 0, 0 табл.: 0, бібл.: 10.

Annotation. The article contains an analysis of the manifestations of a person's legal identity in modern society in the context of the protection of personal data and the proper implementation of the human right to privacy. It is motivated that humanity lives under the influence of global changes. Global changes and achievements in the world affect all areas of society. It has been proven that the information society has changed our identity due to potentially wide technical opportunities, as well as threats of a synergistic nature, which are characterized by an unprecedented and uncertain nature. Confronting unwanted information fundamentally challenges a person's ability to form and maintain an identity. One of the most common ways of understanding identity formation is through the construction of a personal narrative. Identity is destroyed by the spread of unwanted information or the spread of personal data. In the information environment, there is both a quantitative and a qualitative difference with respect to private information. Among other things, the number of information carriers has grown exponentially, which means that the information confrontations of society and identity will occur continuously, not randomly; the dissemination of information on the Internet is not tied to time or location, making it almost impossible to avoid information. It was established that a significant problem is the security of personal data, which directly affects the legal identity of a person. Thanks to recent technological advances, online identity theft has become more common than ever before and has begun to take on a new technological form. Information fraud with identity documents is currently widespread and is also a threat to a person's legal identity. The need for comprehensive legal regulation is proven by using an inter-complementary approach, which indicates not only the transformation of the legal approach, but also the improvement of technological and organizational guarantees of ensuring legal identity.

Keywords: right to privacy, legal identity, information society, personal data, globalized society.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 10.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві питання особистої інформації та ідентичності набуває особливого значення, особливо в інформаційному соціумі, де збирається, зберігається і створюється все більше персональних даних. Проблема, яка пов'язана з великою доступністю даних, полягає в тому, що інші можуть отримати доступ до приватної інформації про людину. Поточний правовий режим вирішує це питання, наділяючи особу правом забороняти іншим доступ до її приватної інформації, житла та загалом зовнішнього вигляду.

Глобалізація як сучасне явище трансформує реальність, змінює право та впливає на всі сутнісні компоненти, у тому числі на національну правову політику. Людство живе під впливом глобальних змін. Глобальні зміни та досягнення у світі впливають на всі сфери життя суспільства. Економічне життя глобалізується. У соціальному і політичному житті теж відбуваються глобальні зміни. Водночас «сфера культури і національна культура також зазнає певних змін, оновлень» [1].

Разом з появою глобального права виникають і загрози глобального характеру, що зумовлюють потребу правового регулювання на новітні

правовідносини, тому сьогодні можна говорити про «новий юридичний реалізм» [2]. Варто визначити основні глобальні загрози у різних сферах та проаналізувати, яким чином право реагує на них на міжнародному та національному рівнях. Однією з найвагоміших сфер для людини є можливість реалізації, охорони та захисту, належного прояву своєї ідентичності.

Стан дослідження. Проблеми правової глобалістики неодноразово ставали предметом уваги як теоретиків, конституціоналістів, так і філософів права, зокрема Т. Гарасиміва, С. Сливки, В. Ковальчука, Т. Міхаліної, Ю. Гуцуляка та інших.

У контексті іноземних досліджень проблематиці правової ідентичності присвячували праці М. Taslimi, Kh. Norouzi, C.S. Lee, M. Nakemi, Brito Bastos F., H. Surden та інші.

Правові дослідження протягом тривалого часу були в дефіциті відповідної методології та методів проведення досліджень. Питання трансформації синергетичного інструментарію правової глобалізації ще не підіймалося на рівні доктрини права. Тільки останнім часом питання синергетичних загроз стало об'єктом наукового дослідження,

отже потребує глибинного аналізу.

Метою статті є аналіз проявів правової ідентичності особи в сучасному суспільстві в контексті захисту персональних даних та належної реалізації права людини на приватність.

Виклад основних положень.

Інформаційне суспільство змінило нашу ідентичність через потенційно широкі технічні можливості, а також загрози синергетичного характеру, що «характеризуються безпрецедентним та невизначеним характером» [3]. Проблема взаємодії штучного інтелекту і правового регулювання є дуже глобальною.

Експерти подають ряд прикладів, що демонструють проблеми правового регулювання та прогалини забезпечення сфери приватності у сучасному соціумі. Наприклад, фотографія, що зберігається в Інтернеті, може зіткнутися з певним аспектом її минулого, про який вона давно забула (старий роман; період анорексії); персоналізований вміст може поставити людину перед інформацією, про яку вона сама не знала (інший суб'єкт права може зробити висновок про сексуальні уподобання підлітка на основі музичних уподобань друзів в Інтернеті або зробити висновок про ранню вагітність людини, аналізуючи її покупки в Інтернеті, тоді як вона може не хоче дізнаватися про це, стикаючись із рекламою, пов'язаною з вагітністю, або інформаційними бюлетенями, які припускають певні сексуальні уподобання); «аналітика даних може точно передбачити майбутнє людини, хоча вона може захотіти залишитися в забутті (наприклад, компанія FitBit інформує людину про те, що вона, ймовірно, страждатиме від діабету 2 типу, якщо вона продовжуватиме шкідливий спосіб життя)» [4].

Зіткнутися з небажаною інформацією про себе – це більше, ніж просто неприємність. Це фундаментально кидає виклик здатності людини формувати та підтримувати ідентичність. Одним із найпоширеніших способів розуміння формування ідентичності є побудова особистого нарративу. Ідентичність руйнується під впливом поширення небажаної

інформації чи розповсюдження особистих даних.

Новизна правового казусу зіштовхується із безпрецедентністю проблеми. Очевидно, що зіткнення з таким поширенням особистої інформації не є новим, оскільки, перебуваючи у суспільному середовищі, особа піддавалася впливу зовні. Але в інформаційному середовищі з'являється як кількісна, так і якісна різниця. Серед іншого, кількість носіїв інформації зростає експоненціально, а це означає, що інформаційні протистояння суспільства та ідентичності відбуватимуться безперервно, а не випадково; поширення інформації в Інтернеті не прив'язане ні до часу, ні до місця розташування, що робить уникнення інформації майже неможливим. Навіть більше, оскільки якість аналізу даних постійно покращується, інформація про поточні вподобання людини та майбутні умови, з якими вона зіткнеться, буде дедалі точнішою та стосуватиметься все більш інтимних аспектів її життя.

Ще однією проблемою є безпечність персональних даних, що прямо впливає на правову ідентичність особи. «Завдяки останнім технологічним досягненням крадіжка особистих даних в Інтернеті стала більш поширеною, ніж будь-коли раніше. Крадіжка особистих даних почала набувати нової форми як у нашому високотехнологічному суспільстві, так і в гіперз'єднаному кіберпросторі» [5].

Зловживання персональною інформацією може мати ознаки злочинного діяння. Персональна інформація також слугує засобом ідентифікації людини. «Такі документи, як паспорти, водійські права та посвідчення особи розглядаються як критичні аспекти соціального, політичного та економічного життя» [6] та визначені вагомими на рівні міжнародного регулювання. Вони відіграють головну роль у питаннях мобільності, міграції, працевлаштування, доступу до послуг, а також управління.

Злочини, що стосуються конфіденційності персональної інформації, мають широкий характер. Шахрайство з документами було кваліфіковано Євро-

полом як одне із головних діянь організованої злочинності.

Використання фальшивих посвідчень особи та проїзних документів пов'язують із широким спектром кримінальних дій, починаючи від фінансових шахрайств і торгівлі людьми до тероризму й не тільки. Злочинці використовували підро-блені документи з моменту появи офіційних посвідчень особи. Нині злочинці стали більш креативними, пристосовуючись і розвиваючись у відповідь на технологічний прогрес у захисті документів. У зв'язку з цим, «незважаючи на запровадження біометричних документів, обіцянка захищених від підробок офіційних документів залишається святом Граалем, а шахрайство з документами все ще має майбутнє у двадцять першому столітті» [7, с. 381]

Шахрайство з документами настільки масштабне, що Європол класифікує його як одну з трьох «двигунів організованої злочинності», а саме: «наскрізні злочинні загрози, які сприяють більшості, якщо не всім іншим видам серйозної та організованої злочинності. «Про фальсифікаторів, які виготовляють фальшиві документи, повідомляють як про невід'ємну ланку злочинних мереж або як про окремі спеціалізовані організації, які надають злочин як послугу. Обсяг їх виробництва коливається від сотень документів до мільйонів, причому операції можуть бути такими ж невеликими, як окрема особа, або такими великими та складними, як фабрика» [8].

Будь-яка правова проблема піддається змінним детермінантам. Варто говорити не тільки про трансформацію юридичного підходу, оновлення законодавства чи додаткового гарантування у світлі захисту права людини особисту ідентичність та забезпечення права на приватність. Досліджувана проблематика передбачає дуальний процес. До нього слід віднести зміну технологічних можливостей, що забезпечують особу від деяких проблем, про які вказувалося раніше.

M. Ferdous, F. Chowdhury і

M. Allassafi мотивують, що «з появою технології блокчейн, існує оптимізм навколо концепції самосуверенної ідентичності, яка, як вважається, матиме вплив на те, як ми взаємодіємо один з одним через Інтернет у майбутньому» [9]. Вони вказують, що концепція Self-Sovereign Identity з'явилася з обіцянкою започаткувати нову еру в ландшафті Identity, де користувач, і тільки користувач повинен мати повний контроль над своїми ідентифікаційними даними з сильною підтримкою даних, які контролюються користувачем.

Інше технічне нововведення полягає в тому, що захисту підлягає не тільки особа, але й її технічний ресурс. «Ідея ідентичності була розширена, щоб охопити не тільки користувачів, а також гаджетів і програм, таким чином створюючи складне становище відповідальних за ідентичність управління» [10, с. 669].

Висновки. Інформаційне суспільство змінило нашу ідентичність через потенційно широкі технічні можливості, а також загрози синергетичного характеру, що характеризуються безпрецедентним та невизначеним характером. Зіткнувшись з небажаною інформацією фундаментально кидає виклик здатності людини формувати та підтримувати ідентичність. Одним із найпоширеніших способів розуміння формування ідентичності є побудова особистого нарративу. Ідентичність руйнується під впливом поширення небажаної інформації чи розповсюдження особистих даних.

Тому в сучасних умовах соціальної реальності слід мотивувати потребу комплексного правового регулювання шляхом використання міжкомп'юментарного підходу, що вказує не тільки на трансформацію юридичного підходу, але й удосконалення технологічно-організаційних гарантій забезпечення правової ідентичності.

Література:

1. Ergashev I., Farxodjonova N. Integration of national culture in the process of globalization. *Journal of Critical Reviews* 2020. Vol 7, Issue 2,
2. Macaulay S. *The New Versus the Old Legal Realism: "Things Ain't What They Used To Be" Selected*

Works, 2020, Volume 133. ISBN : 978-3-030-33929-6.

3. Surden H. *Artificial Intelligence and Law: An Overview Georgia State University Law Review, Colorado Law Legal Studies Research Paper* 2019. Vol. 35, No. 19-22.
4. van der Sloot B. *The right to be let alone by oneself: narrative and identity in a data-driven environment, Law, Innovation and Technology*, 2021. №13 (1), P. 223-255, DOI: 10.1080/17579961.2021.1898315. (дата звернення: 03.02.2023)
5. Lee C.S. *A crime script analysis of transnational identity fraud: migrant offenders' use of technology in South Korea. Crime Law Soc Change* 2020. №74, P/ 201–218. <https://doi.org/10.1007/s10611-020-09885-3>.
6. UNODC. *Report of observations and conclusions of the session on the use of forensic sciences to combat and prevent identity-related crime, 21–22 January 2010, 4th Meeting of the International Core Group of Experts on Identity-Related Crime, Vienna, Austria, 18–2. In Integration and coordination of efforts by the United Nations Office on Drugs and Crime and by Member States in the field of crime prevention and criminal justice (Issue E/CN.15/2010/CRP.2). Commission on Crime Prevention and Criminal Justice of the United Nations, United Nations Office on Drugs and Crime.*
7. Baechler S. *Document Fraud: Will Your Identity Be Secure in the Twenty-first Century?. Eur J Crim Policy Res* 2020. № 26, P. 379–398. <https://doi.org/10.1007/s10610-020-09441-8>.
8. Europol. *European union serious and organised crime threat assessment. Report Organised Crime (SOCTA/OCTA)*, 28 February 2017. URL: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017> (дата звернення; 03.02.2023)
9. Ferdous M.S., Chowdhury F., Alassafi M.O. *In Search of Self-Sovereign Identity Leveraging Blockchain Technology, IEEE Access* 2019. №. 7. P.103059-103079, doi: 10.1109/ACCESS.2019.2931173.
10. Ishaq A. *The Interaction Between Artificial Intelligence and Identity & Access Management: An Empirical study IJCRT*. 2015. Vol. 3, Is. 1 P.668-671.

References:

1. Ergashev I., Farxodjonova N. (2020) *Integration of national culture in the process of globalization. Journal of Critical Reviews*, 7 (2).
2. Macaulay S. (2020) *The New Versus the Old Legal Realism: “Things Ain’t What They Used To Be” Selected Works*, 133. ISBN: 978-3-030-33929-6.
3. Surden H. (2019) *Artificial Intelligence and Law: An Overview Georgia State University Law Review, Colorado Law Legal Studies Research Paper*, 35 (19-22).
4. van der Sloot B. (2021) *The right to be let alone by oneself: narrative and identity in a data-driven environment, Law, Innovation and Technology*, 13:1, 223-255, DOI: 10.1080/17579961.2021.1898315.
5. Lee C.S. 2020. *A crime script analysis of transnational identity fraud: migrant offenders' use of technology in South Korea. Crime Law Soc Change*, 74, 201–218. <https://doi.org/10.1007/s10611-020-09885-3>.
6. UNODC (2010) *Report of observations and conclusions of the session on the use of forensic sciences to combat and prevent identity-related crime, 21–22 January 2010, 4th Meeting of the International Core Group of Experts on Identity-Related Crime, Vienna, Austria, 18–2. In Integration and coordination of efforts by the United Nations Office on Drugs and Crime and by Member States in the field of crime prevention and criminal justice (Issue E/CN.15/2010/CRP.2). Commission on Crime Prevention and Criminal Justice of the United Nations, United Nations Office on Drugs and Crime.*
7. Baechler S.(2020) *Document Fraud: Will Your Identity Be Secure in the Twenty-first Century?. Eur J Crim Policy Res*, 26: 379–398. <https://doi.org/10.1007/s10610-020-09441-8>.
8. Europol. (2017) *European union serious and organised crime threat assessment. Report Organised Crime (SOCTA/OCTA)*. URL: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>.
9. Ferdous M.S., Chowdhury F., Alassafi M.O. (2019) *In Search of Self-Sovereign Identity Leveraging Blockchain Technology, IEEE Access*, 7:103059-103079, doi: 10.1109/ACCESS.2019.2931173.
10. Ishaq A. (2015) *The Interaction Between Artificial Intelligence and Identity & Access Management: An Empirical study IJCRT*, 3, 1: 668-671.

Стаття надійшла до друку 11.02.2023 року